

Nr 15.

Utlåtande i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående fortsatt giltighet av lagen den 30 juni 1943 (nr 444) om tillståndstvång för byggnadsarbete, dels ock i ämnet väckta motioner.

Genom en den 25 februari 1949 dagtecknad proposition, nr 62, vilken hänvisats till lagutskott och behandlats av andra lagutskottet, har Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagda i statsrådet och lagrådet förda protokoll, föreslagit riksdagen att antaga följande förslag till

Lag

angående fortsatt giltighet av lagen den 30 juni 1943 (nr 444) om tillståndstvång för byggnadsarbete.

Härigenom förordnas, att lagen den 30 juni 1943 om tillståndstvång för byggnadsarbete¹, vilken enligt lag den 23 april 1948 (nr 186) gäller till och med den 30 juni 1949, skall äga fortsatt giltighet till och med den 30 juni 1950.

I samband med propositionen har utskottet till behandling förehaft två i anledning av densamma väckta motioner, nr 247 i första kammaren av herr *Pålsson* samt nr 313 i andra kammaren av herr *Hedlund* i Rådombeslutet.

I motionerna, vilka äro likalydande, har hemställts, »att riksdagen i anledning av proposition nr 62 måtte dels uttala att till- och ombyggnadsarbete, avseende byggnad eller anläggning för eget stadigvarande bruk, som av någon utföres utan anlitanande av annan arbetskraft än hemmavarande familjemedlemmar, bör få bedrivas utan byggnadstillstånd och att lagen icke får behandlas så att den kan komma att verka som ett tvångsmedel för att förmå utövarna av mindre jordbruk att lämna sina fastigheter, dels ock i övrigt beakta vad i motionen anföres».

Angående motionernas närmare innehåll se nedan.

¹ Senaste lydelse se 1948: 186 och 749.

Propositionen.

Lagen den 30 juni 1943 (nr 444; ändr. nr 186/1948 och 749/1948) om tillståndstvång för byggnadsarbete gäller — sedan dess giltighetstid blivit förlängd, senast genom lag den 23 april 1948 nr 186) — till och med den 30 juni 1949.

Lagen om tillståndstvång för byggnadsarbete stadgar i 1 §, att Konungen äger vid krig eller krigsfara, vari riket befinner sig, eller eljest under utomordentliga, av krig föranledda förhållanden, i den mån det finnes erforderligt för att upprätthålla ett fast penningvärde och befrämja en ändamålsenlig användning av förnödenheter och arbetskraft, förordna, att 2—7 §§ i lagen skola äga tillämpning. I 2 § stadgas, att byggnadsarbete icke må bedrivas utan särskilt tillstånd (byggnadstillstånd), vilket meddelas av Konungen. I den mån Konungen förordnar därom må tillstånd meddelas jämväl av myndighet, åt vilken Konungen uppdrager att utöva tillsyn över tillämpningen av lagen, eller myndighet, som är underordnad tillsynsmyndigheten. I 3 § finnes en definition å begreppet byggnadsarbete. Med byggnadsarbete förstås uppförande av hus av alla slag, rivning av hus samt schaktning för husbyggnad, anläggande av väg, järnväg, spårväg eller annan större fast transportanordning eller av bro, hamn, farled, flottled, kraft-, vatten- eller avloppsledning, gata eller park, utförande av vattenbyggnads- eller torrlägningsföretag samt annat liknande anläggningsarbete, så ock om- eller tillbyggnad, reparation och underhållsarbete å byggnad eller anläggning, som nu sagts. Vidare innehåller lagen i 4 § föreskrift om att i byggnadstillstånd må stadgas begränsning eller villkor för arbetets bedrivande eller för användningen av förnödenheter eller arbetskraft, i 5 § bestämmelse om undantag i vissa fall från kravet på tillstånd för byggnadsarbete, i 6 § stadgande om rätt till tillträde till arbetsplats m. m. för dem, som ha att taga befattning med tillsyn över efterlevnaden av lagen, samt i 7 § åläggande för den, som bedriver byggnadsarbete, samt för hos honom anställd arbetstagare att lämna de upplysningar och förete de handlingar, som äro erforderliga för tillsynens utövande. Slutligen finnas i lagens 8—15 §§ straff-, åtals- och fullföljdsbestämmelser ävensom i 16 § stadgande, enligt vilket Konungen eller efter Konungens förordnande tillsynsmyndigheten äger meddela närmare tillämpningsföreskrifter.

Genom kungörelse den 29 juli 1943 (nr 640; ändr. nr 882/1943, 148/1945, 752/1945, 222/1946, 79/1947, 883/1947 och 750/1948) med tillämpningsföreskrifter till lagen den 30 juni 1943 (nr 444) om tillståndstvång för byggnadsarbete, vilken kungörelse trädde i kraft den 1 augusti 1943, har Kungl. Maj:t förordnat, att 2—7 §§ nyssnämnda lag skola äga tillämpning samt meddelat tillämpningsföreskrifter till lagen.

I propositionen har föreslagits, att lagen om tillståndstvång för byggnadsarbete skall erhålla förlängd giltighet t. o. m. den 30 juni 1950.

Beträffande skälen för lagförslaget har *föredraganden, statsrådet Sköld*, i propositionen anfört följande:

»Vid behandlingen i årets statsverksproposition ('Inkomsterna') av frågan om den samhällsekonomiska balansen har framhållits, att med hänsyn till det ekonomiska läget begränsningen av investeringar genom en restriktiv byggnadsreglering måste fortsätta. Vidare har beträffande investeringsverksamheten anförts, att i detta syfte en investeringsbudget upprättats för den reglerade byggnads- och anläggningsverksamheten 1949. En redogörelse för denna budget, vilken skall tjäna som ledning vid tillståndsgivningen, ävensom för utfallet av 1948 års investeringsbudget lämnas i 'Översikt över det ekonomiska läget 1949', vilken såsom bilaga fogats till statsverkspropositionen (Inkomstbilagan, bihang 2). Av redogörelsen framgår bl. a. att tillståndsgivningen under år 1948 i stort sett följt tillståndsbudgeten för nämnda år. Genom begränsningen av byggnads- och anläggningsverksamheten syntes en lättnad på marknaderna för byggnadsmaterial ha inträtt bland annat för cement, murtegel, värmepannor och spisar, vilket medgivit en återgång till fria inköp och kortare byggnadstider. Samtidigt beräknas cirka 20 000 årsarbetare ha friställts, vilket anses ha underlättat industriens rekrytering av arbetskraft.

I redogörelsen har vidare anförts, att för investeringarna inom den tillstandsreglerade sektorn räknats med en nedgång i förhållande till 1948 från 2 080 miljoner kronor till 1 920 miljoner kronor eller med 8 procent. Den ytterligare begränsning av den reglerade byggnadsverksamheten, som sålunda planerats för 1949, hade, förutom av allmän-ekonomiska skäl, ansetts nödvändig bland annat med hänsyn till önskemålet att minska användningen av byggnadsjärn såsom ett led i strävandena att öka för export tillgängliga varukvantiteter. I fråga om arbetskraft kunde 1949 års byggnadsprogram tänkas medföra en minskning i sysselsättningen vid reglerad byggnadsverksamhet motsvarande inemot 10 000 årsarbetare.

Av vad sålunda och i övrigt anförts i statsverkspropositionen rörande den samhällsekonomiska balansen framgår, att förhållandena alltjämt äro och kunna förväntas förbliva sådana, att en fortsatt tillämpning av lagen om tillståndstvång för byggnadsarbete efter den 30 juni 1949 torde vara ofrånkomlig. Det förtjänar i detta sammanhang tilläggas att den 1 januari 1949 hos myndigheterna förelågo icke avgjorda ansökningar om byggnadstillstånd avseende en sammanlagd byggnadskostnad om cirka 2 570 miljoner kronor. Detta belopp överstiger sålunda väsentligt vad som enligt den upprättade investeringsbudgeten beräknats kunna medgivas. Under dessa förhållanden synes lagen böra erhålla förlängd giltighet, förslagsvis till och med den 30 juni 1950. Någon ändring i lagen synes i förevarande sammanhang icke påkallad.»

Lagrådet har lämnat förslaget utan anmärkning.

Motionerna.

I motionerna I: 247 och II: 313 har anförts följande:

I kungl. prop. nr 62 till årets riksdag hemställas om fortsatt giltighet av lagen den 30 juni 1943 om tillståndsvång för byggnadsarbete. Lagen, vilken är avsedd endast för extraordinära förhållanden, lämnar synnerligen stora och för den enskilde medborgaren genomgripande befogenheter i Konungens hand. Här är det inte som vid tillämpningen av exempelvis livsmedelsransoneringarna att var och en får sin lika stora andel av tillgången på förnödenheter, utan en individuell prövning företas där en mängd olika faktorer spela in.

Indirekt har lagen i tillämpningen visat sig vara ett instrument varigenom byggnadsverksamheten fördelas mellan landsbygd och stad, varigenom det bestämmes var industrier få uppföras, huruvida ett jordbruk verkligen får bestå i sitt nuvarande omfång o. s. v. I sistnämnda hänseende förtjänar särskilt uppmärksammas att om lagen tillämpas konsekvent blir den med tvång genomförda bortrationaliseringen av en mängd småbruk ett faktum. Därför bör prövningen i dylika fall icke omfatta annat än en undersökning, huruvida de ifrågavarande byggnaderna äro nödvändiga för fastighetens drivande i sitt förhandenvarande skick. Huruvida fastigheten lämpligen kan sammanslås med någon annan, bör i detta sammanhang lämnas å sido. Annars bli uttalandena om småbrukets rationalisering som en fullt frivillig sak och att ingen skall drivas bort från sin fastighet blott tomma ord.

Det kan naturligtvis inte sättas i fråga att riksdagen mera i detalj skulle fatta beslut angående frågor som sammanhånga med byggnadstillståndsgivningen. Men det kan med fog göras gällande, att riksdagen bör förbehålla sig rätten att besluta om tillståndsgivningens fördelning mellan bostäder i stad och på landsbygd, mellan jordbruk, industri o. s. v. Ju längre lagens tillämpning varar desto mer angeläget blir det, att riksdagen får tillfälle att taga ställning till dessa frågor. Det bör därför övervägas, huruvida inte för nästa år riksdagen bör beredas tillfälle till ett dylikt ställningstagande.

Enligt nu gällande bestämmelser kräves tillstånd för nästan allt byggnadsarbete med undantag för vissa smärre arbeten. Det innebär en skärpning i förhållande till tidigare stadganden, som medgävo att till- och ombyggnadsarbete, avseende byggnad eller anläggning för eget stadigvarande bruk, kunde bedrivas utan byggnadstillstånd, om det utfördes utan anlåtande av annan arbetskraft än hemmavarande familjemedlemmar. Denna ändring mot större restriktivitet har framkallat en viss irritation särskilt bland landsbygdens folk, som haft svårt att förstå det rationella i att man inte får bygga när man har tillgång på egen arbetskraft och eget material. Det kan också ifrågasättas huruvida de fördelar man uppnår genom denna restriktivare tillämpning uppväga de nackdelar som äro förenade därmed. Enligt min mening är så icke fallet, och jag anser därför att en återgång till tidigare gällande bestämmelser bör ske. Enligt min mening bör sålunda till- och ombyggnadsarbete, avseende byggnad och anläggning för eget stadigvarande bruk, som av någon utföres utan att annan arbetskraft än hemmavarande familjemedlemmar anlitas, få bedrivas utan byggnadstillstånd. En sådan uppmjukning av den nuvarande tillämpningen av lagen om byggnadstillstånd skulle, utom att ge denna lag en rimligare innebörd, även medföra en avsevärd begränsning av arbetsmarknadsmyndigheternas

arbete. Detta synes vara en angelägen uppgift, eftersom en icke obetydlig del av länsarbetsnämndernas tid tages i anspråk av ärenden, som sammanhånga med byggnadsregleringen.

I 1 § kungörelsen den 29 juli 1943 med tillämpningsföreskrifter till lagen den 30 juni 1943 (nr 444) om tillståndstvång för byggnadsarbete regleras i vilken utsträckning byggnadsarbete må utföras utan sådant tillstånd varom förmåles i 2 § sagda lag. Tillämpningsföreskrifterna ha i denna del ändrats vid ett flertal olika tillfällen.

Enligt kungörelsens ursprungliga lydelse (640/1943) fick utan byggnadstillstånd bedrivas annat byggnadsarbete än rivning av hus, såvitt för arbetets utförande icke utöver erforderligt antal plåtslagare, elektriker, rörarbetare och glasmästeriarbetare komme att sysselsättas mer än tre arbetstagare.

Genom kungörelse den 22 december 1943 (nr 882) infördes vissa särskilda bestämmelser beträffande statliga och kommunala byggnadsarbeten.

Den 27 april 1945 utfärdades en kungörelse (nr 148), vari föreskrevs, att utan byggnadstillstånd fick bedrivas byggnadsarbete, för vars utförande icke utöver erforderligt antal plåtslagare, elektriker, rörarbetare och glasmästeriarbetare komme att sysselsättas mer än tre personer. Särbestämmelserna beträffande statliga och kommunala byggnadsarbeten bibehölls, varjämte stadgades, att det dock alltid erfordrades byggnadstillstånd för rivning av hus och för anordnande av skyddsrum.

Enligt kungörelse den 24 maj 1946 (nr 222) fick utan byggnadstillstånd bedrivas reparations- och underhållsarbete, för vars utförande sammanlagt komme att sysselsättas högst tre personer, samt ny-, till- och ombyggnadsarbete, som av någon utfördes för egen räkning utan anlitan­de av annan arbetskraft än hemmavarande familjemedlemmar. Särbestämmelserna bibehölls oförändrade.

I kungörelse den 7 mars 1947 (nr 79) stadgades beträffande ny-, till- och ombyggnadsarbete såsom villkor för att få bygga utan byggnadstillstånd, att arbetet skulle avse byggnad eller anläggning för eget stadigvarande bruk och utföras utan anlitan­de av annan arbetskraft än hemmavarande familjemedlemmar.

Genom en den 5 december 1947 utfärdad kungörelse (nr 883) vidtogs den ändringen i föreskrifterna att för nybyggnadsarbete alltid erfordrades byggnadstillstånd.

Den senaste ändringen av tillämpningsföreskrifterna skedde genom en kungörelse den 17 december 1948 (nr 750), vilken trätt i kraft den 1 januari 1949, dock att beträffande vissa vid tiden för kungörelsens ikraftträdande pågående byggnadsarbeten särskilda övergångsbestämmelser gälla intill den 1 april 1949. Enligt denna kungörelse må under punkterna 1—14 här nedan angivna arbeten bedrivas utan byggnadstillstånd. (Under vissa punkter finnas upptagna av arbetsmarknadsstyrelsen i utfärdat cirkulär gjorda anmärkningar.)

1. Schaktnings-, sprängnings- och planeringsarbete för egnahemsbyggnad, avsedd för eget stadigvarande bruk.

Anm. Med egnahemsbyggnad förstås här byggnad som avses bli huvudbostad för byggherren och hans familj (sålunda ej sportstuga eller dylikt).

Den omständigheten att ett arbete av här avsett slag verkställts, medför ej någon förtursrätt för erhållande av tillstånd till egnahemsbyggnadens uppförande.

Tidigare med stöd av ett s. k. generellt byggnadstillstånd medgiven rätt att utföra grund för egnahemsbygge med hemmavarande familjemedlemmar har borttagits. Grundarbete, som påbörjats före den 1 januari 1949, må dock slutföras med stöd av nämnda byggnadstillstånd.

2. Arbete, avseende härbärke, varom förmåles i 1 § lagen den 19 juni 1919 om skyldighet i vissa fall att vid flottled anordna härbärgen åt flottningsarbetarna eller 1 § skogshärbärgeslagen den 21 maj 1937.

Anm. Med stöd av denna undantagsregel må jämväl till härbärgena hörande sedvanliga uthusbyggnader (stallrum etc.) utföras utan byggnadstillstånd.

3. Arbete, avseende installation av elektriska ledningar eller andra elektriska anordningar, där arbetet icke står i samband med annat byggnadsarbete, ävensom arbete avseende elektrisk distributionsanläggning.

Anm. Till i denna undantagsregel avsett installationsarbete hänföres jämväl erforderliga håltagnings- och efterlagningsarbeten.

4. Måleriarbete, som icke står i samband med annat byggnadsarbete.

5. Arbete, avseende mindre komplettering (s. k. lapparbete) inom byggnad av befintlig värme-, vatten-, avlopps- eller ventilationsanläggning, där arbetet icke står i samband med annat byggnadsarbete.

Anm. Till i denna undantagsregel avsett kompletteringsarbete hänföres jämväl erforderliga håltagnings- och efterlagningsarbeten.

Med stöd av här ifrågavarande undantagsregel kan befintlig vattenledning kompletteras med nya tappkranar, installation kan ske av automatiska vattenhoar i ladugård, där tryckvattenledning förut finnes indragen. Befintlig värmeanläggning kan kompletteras genom att radiatorer installeras i något enstaka rum, som förut saknat dylika värmeanordningar. Vattenklosett kan installeras under förutsättning att erforderliga avloppsledningar inom byggnaden och från byggnaden finnas. I byggnad där vattenledningar och avloppsledningar finnas kunna enstaka badkar och tvättställ installeras.

Däremot kan med stöd av denna undantagsbestämmelse exempelvis icke en värmeanläggning, som endast består av en rörslinga från spis, ersättas med ett värmesystem bestående av värmepanna och radiatorer. Som komplettering kan vidare i detta sammanhang icke räknas omläggning av värmesystem om exempelvis därvid erfordras utbyte av ett större antal radiatorer och rör samt av värmepannor eller andra värmeanordningar.

Av vad här ovan sagts framgår att i detta mom. endast är fråga om arbeten hänförliga till vad som inom rörledningsbranschen benämnes lapparbeten.

6. Uppförande av stängsel av enklare beskaffenhet.

Anm. Här avses sådana stängselanordningar som taggrådsstängsel, gunnebo-stängsel samt enklare trästaket.

7. Anordnande av brunn, i den mån arbetet härmed icke erfordrar utförande av annat byggnadsarbete.

Anm. Här avses icke anordnande av vattenledning från brunn.

8. Nybyggnad av sådan enskild väg, som har till huvudsakligt ändamål att främja utforsling av skogsprodukter (skogsväg), samt sådan anläggning eller förbättring av förut befintlig skogsväg eller annan enskild väg, att denna först därigenom kommer i det skick, att utforsling av skogsprodukter kan äga rum å vägen.

9. Arbete, avseende dikningsföretag för jordbruks- eller skogsbruksfastighets eget behov, ävensom, under förutsättning att statsbidrag till företaget beviljats, arbete, avseende annat torrlägningsföretag för jordbrukets eller skogsbrukets behov.

10. Arbete, avseende anordnande för jordbruksfastighets eget behov av lagringsutrymme för rotfrukter, siloanläggning för beredande av ensilagefoder eller gödselvårdsanläggning.

11. Reparations- och underhållsarbete å flottled.

12. Muddringsarbete, som utföres med mudderverk och som icke står i samband med eller eljest erfordrar utförande av annat byggnadsarbete.

13. Statliga och statskommunala beredskapsarbeten.

14. Annat reparations- och underhållsarbete än sådant, som omfattas av bestämmelserna i mom. 1—13 härövan, så framt för arbetets utförande sammanlagt komma att sysselsättas högst 3 personer.

Anm. Med reparations- och underhållsarbete i detta moment förstås arbete som huvudsakligen avser att avhjälpa å byggnad eller anläggning uppkomna skador och att därvid återställa byggnaden eller anläggningen i det skick den befann sig före skadornas inträdande ävensom i samband därmed förekommande smärre ändringsarbeten såsom uppsättning av enstaka mellanvägg, håltagning för eller igensättning av dörröppning, anordnande av garderobsutrymme, skåp o. dyl.; smärre ändringsarbeten i ekonomibygnader för jordbruk såsom insättande av nya spiltor, anordnande av mjölkammare o. dyl.

Förutsättning för att ett reparations- och underhållsarbete skall få bedrivas utan byggnadstillstånd är, att detsamma kan fullbordas och kommer att fullbordas av högst tre personer. Det är sålunda ej tillåtet att för utförande av exempelvis fasadputsning först anlita tre patentställningsbyggare och sedan, när ställningarna uppsatts, fortsätta arbetet med tre murare.

Om någon i arbetet deltagande på grund av förhållanden, varöver arbetsgivaren ej kan råda (sjukdom, inkallelse till militärtjänst etc.), blir förhindrad att slutföra sina arbetsuppgifter, må ersättare intagas. Ersättaren får dock icke sysselsättas med andra arbetsuppgifter än sådana som företrädaren skolat utföra.

Det torde observeras, att författningen använder uttrycket »personer»; därav följer att även den, för vars räkning ett arbete utföres (byggherren), inräknas i arbetsstyrkan, om han själv deltagar i arbetet. I arbetsstyrkan inräknas likaledes den, som på fritid eller utan ersättning deltagar i arbetet.

Här bör framhållas, att det icke är tillåtet att räkna olika delar av ett byggnadsföretag såsom skilda arbeten i syfte att under åberopande av förevarande och övriga undantagsbestämmelser kunna bedriva arbetet utan byggnadstillstånd. Om

exempelvis i ett byggnadsföretag, förutom arbeten av i mom. 3, 4 och 5 härovan avsett slag, jämväl ingå reparations- och underhållsarbeten, som ej avses i nämnda mom., kan företaget icke utföras utan byggnadstillstånd om flera än tre personer komma att sysselsättas i företaget. Om vidare exempelvis en fastighetsägare i ett sammanhang utför reparationer i flera lägenheter eller eljest i flera lokaler i en och samma fastighet, är detta att anse som ett enda byggnadsarbete, och däri få sålunda utan byggnadstillstånd allenast sysselsättas högst tre personer.

Beträffande beslut i ärende angående byggnadstillstånd må nämnas följande.

Byggnadstillstånd meddelas av Kungl. Maj:t, arbetsmarknadsstyrelsen eller länsarbetsnämnd. Kungl. Maj:t avgör ansökningar om byggnadstillstånd i fråga om vissa statliga och statsunderstödda företag samt andra företag av stor omfattning eller principiell betydelse. Länsarbetsnämnderna avgöra som regel ansökningar rörande bostadsföretag, jordbruk, skogsbruk och fiske ävensom smärre företag tillhörande andra områden än nu nämnts. Övriga ansökningar om byggnadstillstånd avgöras av arbetsmarknadsstyrelsen. Beredningen och föredragningen av byggnadstillståndsärenden inför den inom Kungl. Maj:ts kansli upprättade byggnadsberedningen utföras i regel av tjänstemän i arbetsmarknadsstyrelsen.

Utskottet.

Lagstiftningen om tillståndstvång för byggnadsarbete utgör, såsom lagens innehåll ger vid handen, ett led i statsmakternas strävan att upprätthålla ett fast penningvärde och befrämja en ändamålsenlig användning av förnödenheter och arbetskraft. Det torde icke råda delade meningar om att i nuvarande ekonomiska läge en fortsatt begränsning av investeringarna genom en restriktiv byggnadsreglering är ofrånkomlig. Lagen om tillståndstvång för byggnadsarbete bör därför givas fortsatt giltighet under ytterligare ett år.

Lagen överlämnar åt Kungl. Maj:t att förordna om att lagens materiella bestämmelser skola träda i tillämpning. Sådant förordnande må meddelas vid krig eller krigsfara, vari riket befinner sig, eller eljest under utomordentliga, av krig föranledda förhållanden. Enligt lagen fordras i princip tillstånd för allt byggnadsarbete och tillstånd meddelas av Kungl. Maj:t eller av myndighet, som Kungl. Maj:t bestämmer. Genom lagen får Kungl. Maj:t en vidsträckt fullmakt att på egen hand helt bestämma om byggnadsverksamhetens omfattning och regleringens utformning.

Lagens uttryck »utomordentliga, av krig föranledda förhållanden» är, såsom utskottet i annat sammanhang framhållit, så vagt, att det tillåter en mycket vidsträckt tolkning. Även om ett mer eller mindre direkt orsakssammanhang råder mellan det senaste världskriget och de »utomordentliga förhållanden» som nödvändiggöra byggnadsregleringens bibehållande tills vidare, torde med visst fog kunna göras gällande, att de nu rådande förhållandena skilja sig från de extraordinära förhållanden, som

avsågos vid lagens införande och som då motiverade den vidsträckta fullmakt lagen ger Kungl. Maj:t. Vissa skäl kunna därför anföras för önskemålet att fullmakten bör begränsas såtillvida, att riksdagen bör erhålla möjlighet att taga ställning till de huvudlinjer, efter vilka regleringen bör utformas. Även om detta av olika anledningar skulle medföra vissa svårigheter, finner dock utskottet, i likhet med motionärerna, att därest ytterligare förlängning av lagen bliver erforderlig, det är önskvärt, att riksdagen, i den mån så är praktiskt möjligt, beredes tillfälle till ett dylikt ställningstagande.

I förevarande motioner har gjorts gällande, att lagen indirekt i tillämpningen visat sig vara ett instrument, varigenom bestämmes, huruvida ett jordbruk verkligen får bestå i sitt nuvarande omfång, samt att om lagen tillämpas konsekvent en med tvång genomförd bortrationalisering av en mängd småbruk blir ett faktum. I anledning härav får utskottet understryka, att lagens syfte icke till någon del är att utgöra ett medel för genomförandet av jordbrukets rationalisering.

Enligt de av Kungl. Maj:t med stöd av ifrågavarande lag utfärdade tillämpningsföreskrifter, som gällde närmast före den 1 januari 1949, fick utan byggnadstillstånd bedrivas till- och ombyggnadsarbete, avseende byggnad eller anläggning för eget stadigvarande bruk, som av någon utfördes utan anlåtande av annan arbetskraft än hemmavarande familjemedlemmar. Detta undantag från kravet på byggnadstillstånd gäller icke längre. Under hänvisning bland annat till att denna ändring framkallat viss irritation särskilt bland landsbygdens befolkning, som haft svårt att förstå det rationella i att man icke får bygga när man har tillgång på egen arbetskraft och eget material, ha motionärerna hemställt, att riksdagen måtte uttala, att dylikt byggnadsarbete bör få bedrivas utan byggnadstillstånd.

Utskottet är i enlighet med sitt uttalande vid 1948 års riksdag i samband med frågan om förlängning av förevarande lag alltså av den uppfattningen, att det bör ankomma på Kungl. Maj:t eller vederbörande tillsynsmyndighet att bestämma över detaljerna vid regleringens utformning.

Anledningen till ovannämnda skärpning av bestämmelserna beträffande till- och ombyggnadsarbeten — som dock motsvaras av vissa lättnader beträffande andra slag av byggnadsarbeten — har, enligt vad utskottet inhämtat, varit bland annat den ytterligare begränsning av byggnadsverksamheten, som blivit nödvändig under innevarande år, ävensom den omständigheten att den förutvarande bestämmelsen i vissa avseenden medfört mindre tillfredsställande resultat. Vid genomförandet av skärpningen har dock knappast varit möjligt att beräkna i vad mån densamma skulle medföra inskränkning av byggnadsverksamheten och skärpningen är uppenbarligen ägnad att väcka irritation. Det förefaller utskottet, som om vissa möjligheter skulle föreligga att förminska de ogynnsamma verkningarna av de nya bestämmelserna om dessa begränsades sålunda, att med hemmavarande familjemedlemmar finge utan byggnadstillstånd företagas till- och

ombyggnadsarbete avseende byggnad för eget stadigvarande bruk, som vederbörande redan förut brukat. Utskottet vill därför — oaktat sitt ovan nämnda ståndpunktstagande — uttala önskvärdheten av att Kungl. Maj:t med fortlöpande uppmärksamhet följer utvecklingen och därvid tager under övertägande möjligheterna att i denna del så snart sig göra låter medgiva uppmjukning av bestämmelserna i den riktning utskottet sålunda antytt. Ytterligare må framhållas, att det i viss utsträckning torde vara möjligt att, i den mån endast hemmavarande familjemedlemmars arbetskraft behöver tagas i anspråk och byggnadsmaterial, varpå knapphet råder, endast i ringa grad erfordras, bevilja byggnadstillstånd utöver den orten tilldelade byggnadskvoten.

Slutligen vill utskottet i detta sammanhang, liksom vid tidigare tillfälle i samband med fråga om lagens förlängning, betona nödvändigheten av att regleringen av byggnadsverksamheten sker med varsamhet samt att regleringens utformning och tillämpning bliver sådan, att minsta möjliga irritation och obehag förorsakas den enskilde.

På grund av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

A. att riksdagen måtte bifalla förevarande proposition nr 62; samt

B. att motionerna I: 247 och II: 313, i den mån de icke kunna anses besvarade genom vad utskottet ovan anført, icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 31 mars 1949.

På andra lagutskottets vägnar:

DAVID NORMAN.

Vid detta ärendes behandling ha närvarit

från första kammaren: herrar Norman, Forslund, Hallagård, Sten, Uhlén, Nerman, Eskilsson och Sunne*;

från andra kammaren: herrar Hellbacken*, Jacobsson i Igelsbo, fru Johansson i Norrköping, herr Hagård, fröken Höjer*, herrar Jansson i Hällefors, Carlsson i Bakeröd och Svensson i Göteborg.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.